

SHARE uuring – mis ja milleks?

Luule Sakkeus

märts 2017, Tallinn

SHARE küsitlejate koolitused

7. laines

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Mis on SHARE?

- ▶ Heal lapsel mitu nime:
 - ▶ SHARE – **S**urvey on **H**ealth, **A**geing and **R**etirement in **E**urope e. Euroopa tervise, vananemise ja tööjätu-uuring
 - ▶ SHARE Eesti
 - ▶ 50+ uuring
 - ▶ Eesti vanemaealiste uuring (40021 SA)
- ▶ kesk- ja vanemaealiste esinduslik rahvastiku-uuring nende elutee ning muutuste kohta tervises, tööelus ning heaolus. Eestis alates 2010 e 4.lainest

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

SHARE disain

- Sihtrahvastik: 50+ mehed ja naised
- Valimi suurus riigis keskmiselt ca 3000 (alates 2010: 6000), küsitletakse mõlemat kooselupartnerit
- Paneeluuring: 2004 esimene ring (11 riiki), 2006 teine ring (13 riiki), 2010 neljas ring (16 riiki, sh Eesti), 2012-2013 viies ring (Eesti 2.), 2015-2016 kuues (Eesti 3.)
- Retrospektiivne paneel 3.ringis -SHARELIFE2008 (14 riiki), Eestis +veel 14 riiki =28 riiki 2017-2018
- Vähemalt veel kaks paneeli kuni 2024 (SHARE ERIC kohustus)

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

SHARE uuringu eripärad

- ▶ Jälgib **muutusi ajas** – küsitakse samu inimesi (longituudne) iga 2 aasta tagant + tagasivaateline elutee ülevaade (2008, uued, sh Eesti 2017)
- ▶ **Individuaalse ja ühiskonna arengu koosmõju** hindamine - muutused inimeste eluteel võimalik seostada **poliitikameetmetega** ning hinnata nende mõju inimeste eluteele
- ▶ Ainukene **vanemaealisi esinduslikult** kattev uuring Euroopas (rohkem kui 150000, Eestis 6000 ringis)

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

SHARE uuringu eripärad

- ▶ Kõigis sõsaruuringutes ja eriti Euroopas **eel-harmoniseeritud** küsimustikuga, võrdlus mitte ainult Euroopa maadega (alates sellest lainest kõik liikmesriigid), vaid ka USA, Ladina-Ameerika ja Aasia maadega
- ▶ **Põhjuslike** seoste analüüs võimalik tänu retrospektiivsusele ja longituudsusele, hinnata ebavõrdsuse tagamaid ning leida teed nende kompenseerimiseks
- ▶ Teave ka **objektiivsetest tervisemõõdikutest** ning inimese **surma** järgselt.

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

MIKS SHARE't on vaja?

- ▶ Euroopas pole võrreldavaid uuringuid, hindamaks,
 - ▶ kuidas vananemine neis maades kulgeb,
 - ▶ millised on eri maade poliitkate mõjud sellele ning
 - ▶ mida saame ise teha, et olla valmis vananemiseks
- ▶ Elutee uuring koos üle-aastase muutuste andmetega annab aluse
 - ▶ seostada erinevaid elutahke ning
 - ▶ leida nende koosmõju vananemisele – millised elusündmused annavad parema sisendi vananemisele
 - ▶ Kui geenid määratlevad 25% meie seisundist, siis kuidas muuta ülejäänud 75%
- ▶ Tervena elatud aastate arv seisab Euroopas paigal
 - ▶ mis on selle peamised põhjused
 - ▶ mida tuleb järgnevate põlvkondade jaoks teha teisiti
 - ▶ Millised on need teed, mis aitavad tõsta sotsiaalset kapitali ka vanas eas

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

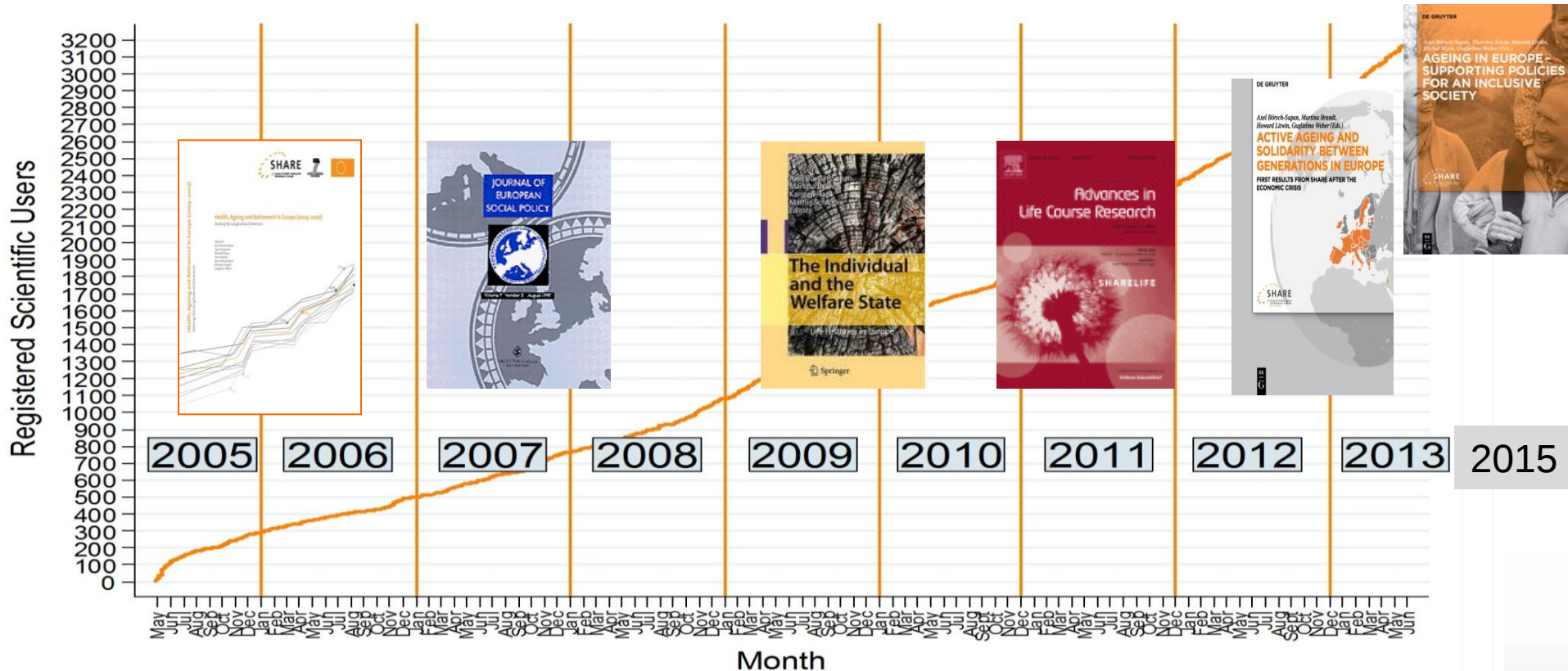

SHARE peamised moodulid

DN	Demograafilised andmed	SP	Sotsiaalne tugi
SN	Sotsiaalne võrgustik	FT	Finantsabi
PH	Füüsiline tervis	HO	Eluase
BR	Tervise käitumisriskid	HH	Sissetulekud ja hüvitised
CF	Kognitiivsed funktsioonid	CO	Tarbimine
MH	Vaimne tervis (EURO-D)	PF	Kopsumaht (toolilt tõusmine, 1 min liikumiskiirus)
HC	Tervishoid ja kulutused	AS	Varad
EP	Töö ja pension	AC	Tegevused
LI	Seostamine registritega	IT	Arvutikasutus
GS	Käetugevus	EX	Ootused, elukvaliteet (CASP-12)
BS	Biomarkerid 6.laine	IV	Küsitleja märkmed
CH	Lapsed	XT	Elulõpuintervjuu

Andmekasutus ja avaldamised

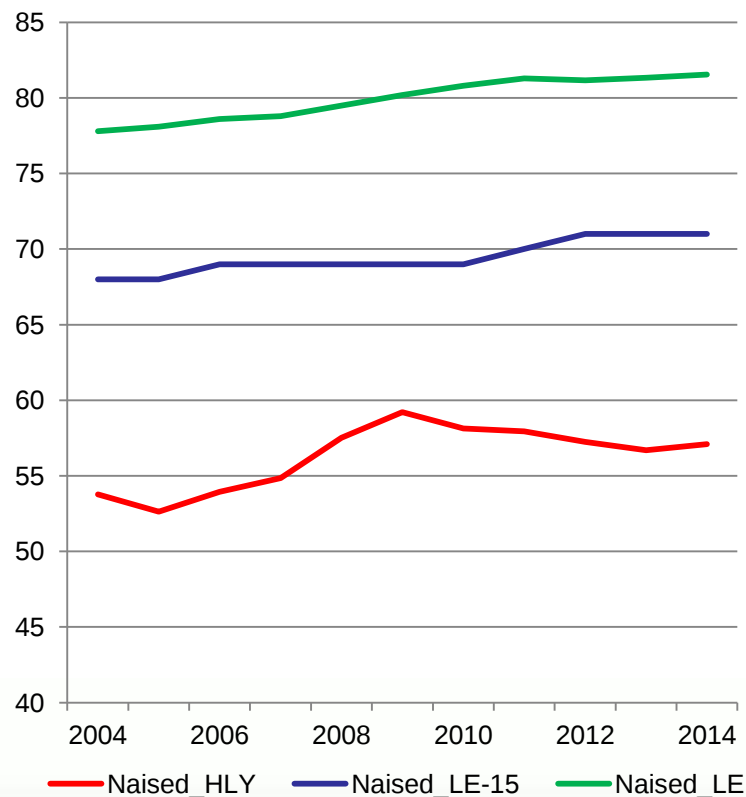
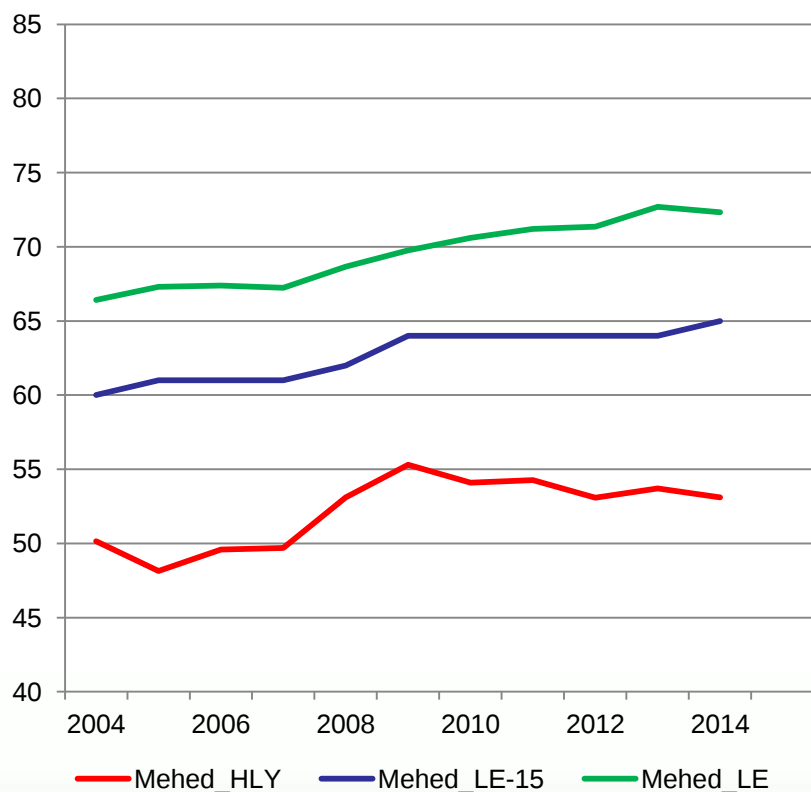
Eesti: share-estonia.ee

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

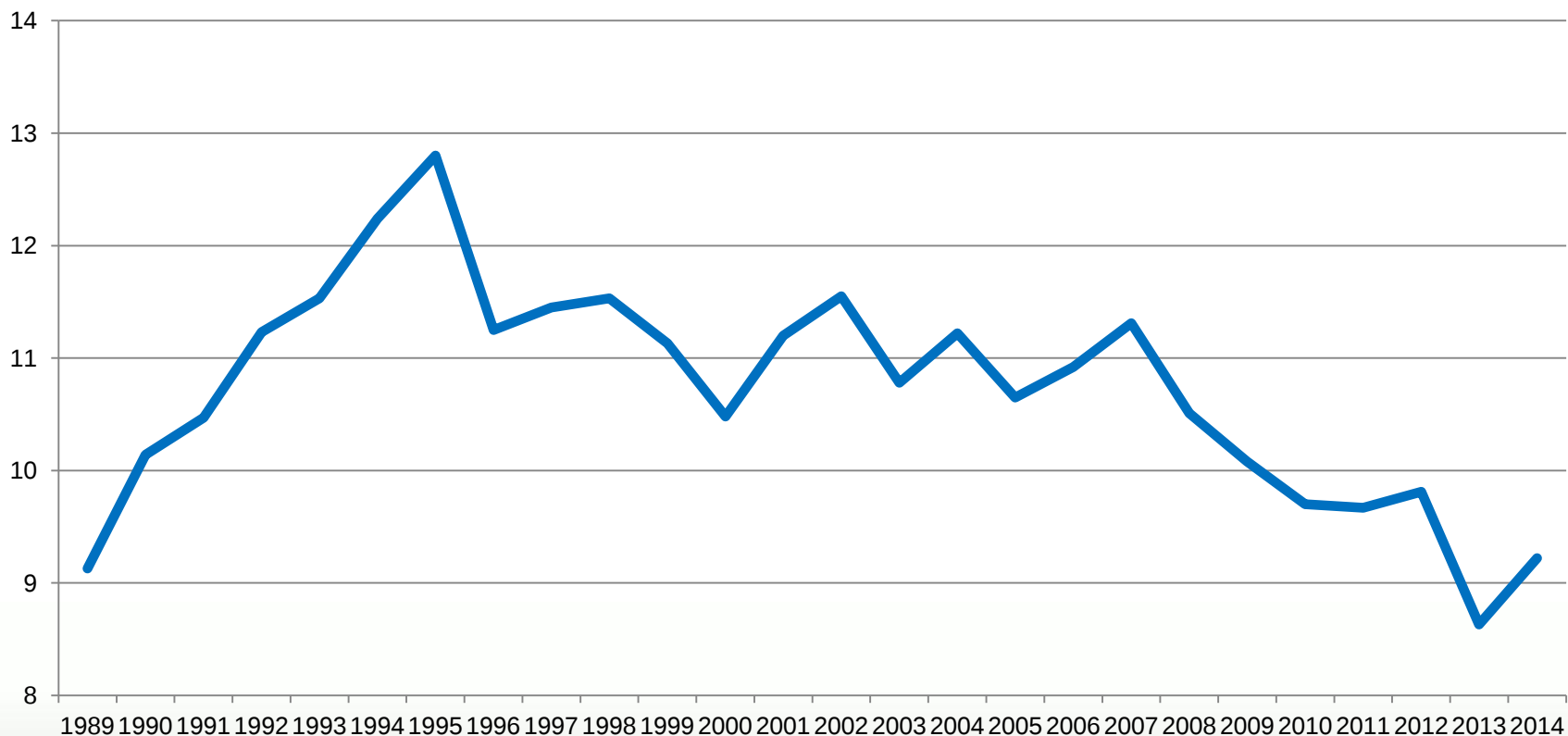
Eesti peamised tervisenäitajad

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

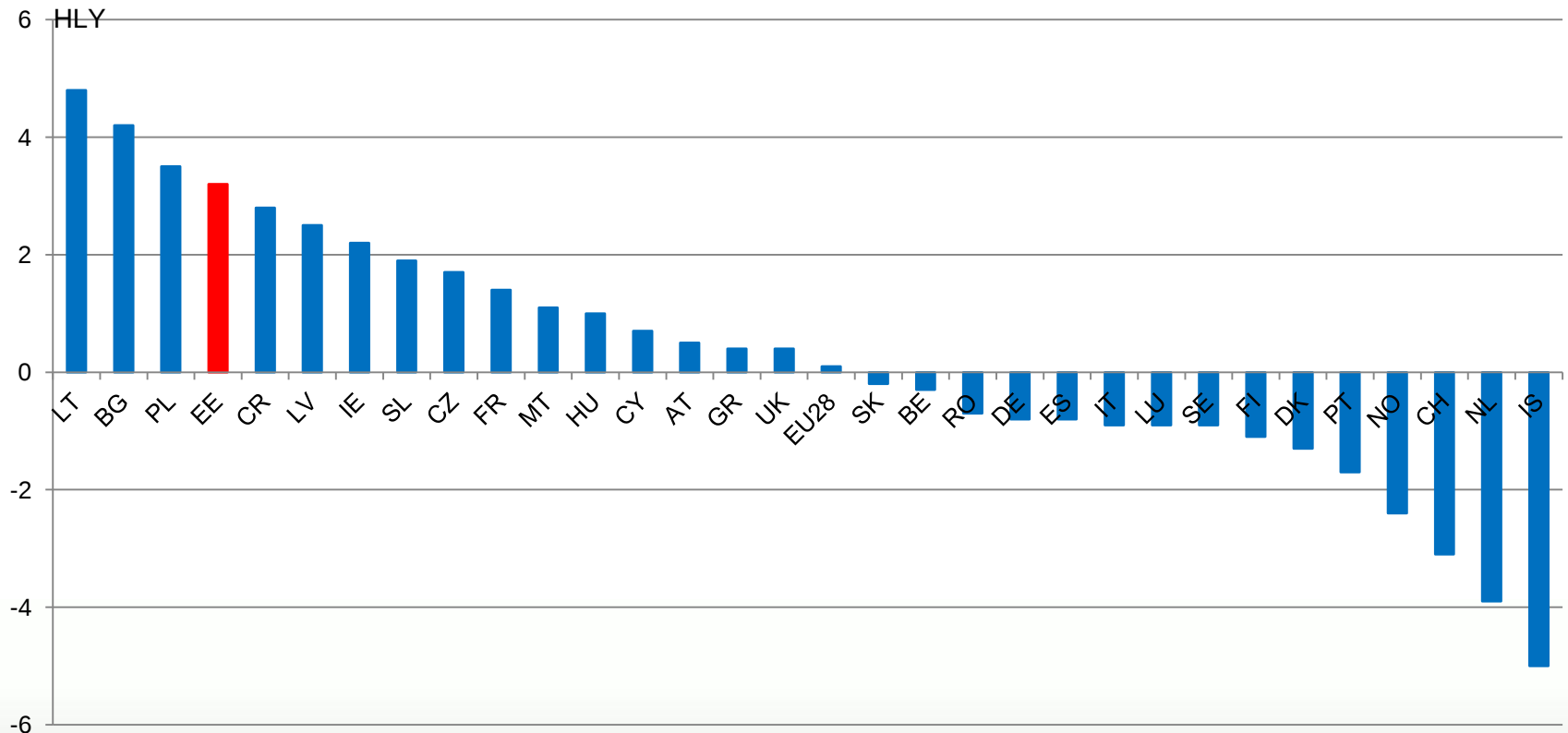
Elada jäävate aastate sooderisus, 1989-2014

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Tervelt elada jäävate aastate soorisus EL 28, 2013

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

SHARE uuringu peamisi tulemusi – meeste tervise mahajäämus

- ▶ Veab hariduslõhe ja riskikäitumine (tubakas, alkohol, kehaline aktiivsus vanemas eas, värske köögivilja ja valkude vähene tarbimine)
- ▶ => pärsib vananemise innovatiivset arendust

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

Tervise enesehinnang ennustab suurte terviseprobleemide tekke ja suremuse tõenäosust

(Kunder et al, 2016)

- ▶ Tervisekäitumisel oluline roll ka 50+ jaoks
 - ▶ Kehalise aktiivsuse võimaluste puudumine, liikumise edendamine vähendab 22% suremuse tõenäosust
 - ▶ Puu- ja köögiviljade tarbimise vajalikkuse teadvustamine
 - ▶ Kaunvilju ja munatooteid vähe tarbivad
 - ▶ Välispäritolu rahvastik- kampaaniate keeled ja kanalid!
 - ▶ Madala haridusega mehed
 - ▶ Alkoholi- ja tubakatarbimine –meeste seas kiiremini vähenev trend, NB! NAISED

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

Elukvaliteedile mõjuvad rohkem subjektiivsed kui objektiivsed tervisetegurid

(Saks, Tiit, 2016)

- ▶ CASP -12 mudeli alusel elukvaliteeti
 - ▶ Tervise enesehinnang (ka mälu enesehinnang)
 - ▶ Depressioon (objektiivne EURO-D skaala alusel) – Eesti kõige kõrgemal kohal 16 riigi seas
 - ▶ Tegevuspiirangu olemasolu (Euroopas alles 10.kohal) – kompenseeritus!

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Tervises seisundi muutused 2 laine vahel

(Abuladze, 2016)

- ▶ 25% kahe aasta pärast ilma tegevuspiiranguta
 - ▶ Üksielavad, kõrgharitud, töötavad, suurema sotsiaalsõrgustikuga
- ▶ 15% piirangute vähenemine või täielik kompenseerimine
 - ▶ Eelmised tegurid+ abi saanud+ pikaajalise kroonilise haiguseta
- ▶ 15% piirangud muutumatuna või suurenenud
 - ▶ Põlisrahvastik, töötavad, maalelavad, ilma pikaajalise kroonilise haiguseta, pole abi saanud
- ▶ Suremustõenäosus -2.5 korda kõrgem meestel, neil, kel pole varem pika-ajalist kroonilist haigust, pole abi saanud, ilma sotsiaalse sõrgustikuta

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

Depressioon ja kognitiivsed võimed

(Laidra, 2016)

- ▶ EURO-D skaalal 55+ 42%, SHARE keskmine 30%
 - ▶ Naised, madala haridustasemega, ilma partnerita, välispäritolurahvastikul, kes ei tööta
 - ▶ Vanema ea kõrgem depressioonitase halvast tervisest, tegevuspiirangute süvenemisest
 - ▶ Depressioonirisk suureneb 2x partneri lahkumise järel
 - ▶ Töötamise lõpetanud muutusid vähem depressiivseks
 - ▶ Vanemas eas vähem eluajal põetud depressiooni- stigma!
 - ▶ Vaid 1/3 depressiooni tunnistanutest ravitud arsti juures

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

Depressioon ja kognitiivsed võimed

(Laidra, 2016)

- ▶ SHARE riikides keskmiselt – kõrge depressioonitase seotud nõrgemate kognitiivsete tulemustega; Eesti – keskmisel tasemel kognitiivsed võimed (haridus-, soo ja vanuserisused ei seleta ära erisust)
- ▶ Kõrgele tasemele aitavad kaasa kehaline ja sotsiaalne aktiivsus ja individuaalsed tegevused (ristsõnad jmt). Kogukonnategevuste arendatus Eestis vanemaealistele väga halval järjel

SHARE edasine perspektiiv

- ▶ 2017 – biomarkerid (6.laine 2015-2016)
 - ▶ südame-veresoonkonna haigused, diabeet, osteoporoos, dementsus – võimalik tuvastada rahvastikuesinduslikult 50+ rahvastiku tõenäosused haigestuda neisse haigustesse
- ▶ 2021, 2023, 2025 (2019-2024)
 - ▶ järgmised lained annavad vastuse – kes haigestuvad ja kes mitte ning olulised tegurid
- ▶ 2019 – SHARELIFE uutele riikidele (2017-2018)
 - ▶ eluteesündmuste kaardistus annab laiema tausta keskkonnategurite toimest tõenäosuse tekkele ja selle realiseerumisele
- ▶ 2021 seosed registritega
 - ▶ haigekassa /e-tervise jt terviseregistrid ja surmaregistriga (nõusolekulehed igast lainest)

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

SHARE – innovatiivne poliitikate evalveerimise teadmisalus

- ▶ Iga meetme mõju, mida lainetevahelisel ajal on vastuvõetud, saab hinnata järgmistes lainetes, kas see on sihtrühmale toiminud või mitte (kuna samad inimesed enne ja pärast meedet)
- ▶ SHARE Eesti rahastus jäi Eesti ministeeriumide toeta, kuid heade näitajate tõttu (väga hea vastamismäär!) SHARE ERIC pani õla alla, ülejäänud rahastamine teaduskoordinaatori õlul (Tallinna Ülikooli Eesti demograafia keskus)
- ▶ SHARE senise 3 laine kulud 1,35 miljonit eurot, sellest SOM 21%

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

SHARE andmete kasutus poliitikas

- ▶ Uus pensionireform aitab kaasa vanemaealiste sissetulekute ebavõrdsuse vähendamisele, kui arvestab 1.sambas tööstaaži – praegused Eesti pensionärid on ühed võrdsemad omavahel
- ▶ Töövõimereform on suunatud tervise tõttu tekkinud tegevuspiirangutest tööeas inimväärse sissetuleku tagamisele, töötamist soodustab töötuna töölevõetute puhul riigi poolt tööandjale sotsiaalmaksu kompenseerimine
- ▶ Pensionärid saavad võtta end tööotsijana arvele, pensionärid saavad ka taodelda koolitust Töötukassast, tööandja ei pea maksma miinimupalga pealt sotsiaalmaksu, vaid reaalse palga alusel (soodustab osa-ajatööd).
- ▶ Eesti üks kõrgeima üksielavate vanemaealise osakaaluga riike, mistõttu alates 2017.a. on lisatoetus aastas neil 115 eurot.

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

SHARE uued teadustulemused – www.share-project.org

The screenshot displays the SHARE project website in a web browser. The address bar shows the URL: www.share-project.org/press-news/share-research-findings/new-scientific-findings.html. The website features a navigation menu on the left with categories like Home, Organisation, Data Access, and Press & News. The main content area highlights 'SHARE Research Findings' with a sub-section titled 'The "grandparent effect" on education'. It includes a photograph of a person holding a smartphone and text stating: 'New study sheds light on how grandparents can influence their grandchildren's educational achievements. >> Read more'. Other sections visible include 'Well-being of older migrants in Europe' and 'Working beyond pension age?'. The website is designed with a clean layout, using orange and grey tones, and includes a search bar and a 'Select Country' dropdown menu at the top.

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe

Avaleht

[Uudised](#)[Küsitlusinstrumentaariumid](#)[Üritused](#)[Teadustöö Andmekeskus](#)[Publikatsioonid](#)[Kajastus meedias](#)[Kontakt](#)[Rahastajad](#)[SHARE-ERIC](#)

You are here: [Avaleht](#)

###NEWS###

SHARE-Eesti

SHARE (Survey on Health, Ageing and Retirement in Europe www.share-project.org) on üle-euroopaline vanemaealist (50+) rahvastikku hõlmav longituudne küsitlusuuring, mis keskendub individuaalse vananemisprotsessi kulgu ja seda mõjutavate põhjuslike seoste uurimisele, ühelt poolt, ning teisalt on oluliseks allikaks nii olemasolevate poliitikameetmete seireks kui uute meetmete teaduspõhiseks algatamiseks.

Rahvusvaheliselt koordineerib Euroopa programmi Max Planck Society Munich Centre for the Economic of Aging (**MEA**). SHARE uuringu paneellained on toimunud alates 2004.aastast 2-aastase sammuga. SHARE metoodika on kujundatud võrreldavana USA samalaadse uuringuga HRS (Health and Retirement Survey, lained alates 1992) ning Inglismaal 2002.a. läbiviidava ELSA uuringuga (English Longitudinal Survey on Ageing), samuti osaleb programmis Iisrael.

Alates 4. lainest 2010.a on Eesti liitunud SHARE uuringusse, mille teaduskoordinatsiooni veab **TLÜ Eesti Demograafia Keskus**.

[To top](#)

SHARE EESTI andmed veebis

- ▶ Eesti andmed:
- ▶ Statistikaameti veebis
 - ▶ www.stat.ee Andmebaas/ Sotsiaalelu
 - ▶ Tervislik seisund -tabelid TH91-TH99
 - ▶ Sotsiaalne tõrjutus ja kaitse all: elamistingimused, sotsiaalsed võrgustikud, töötamine– LES70-LES93
- ▶ Tervise Arengu Instituudi veebis:
 - ▶ www.tai.ee Andmebaas/Tervisekäitumine ja tervises seisund
 - ▶ SHARE 4.,5. laine andmed, 6.laine andmed juuliks

SHARE EESTI teaduskoordinaator —
TLÜ ÜTI Eesti demograafia keskus

SHARE EESTI juhtkomitee —
TLÜ; TÜ; TTÜ; EP; TAI; SoM; MKM; HTM; RM

SHARE EESTI teadusnõukogu —
TLÜ, TÜ, TTÜ, EP, TAI

Sakkeus, L., Leppik, L. (2016). Pilk hallile alale. SHARE Eesti uuringu esimene ülevaade ja soovitused eakate poliitika kujundajatele. Tallinn, Tallinna Ülikool. 257 lk.

www.tlu.ee/share-esimene

TÄNAN!

Tiina Tambaum (tiina.tambaum@tlu.ee)

Liili Abuladze (liili@tlu.ee)

Luule Sakkeus (luule.sakkeus@tlu.ee)

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

